

Gon Mevis

directeur-bestuurder ContourdeTwern

TIEN BOUWSTENEN VOOR ÉCHTE TRANSFORMATIE

Tijdens de Beleidsreis van Coincide naar Wenen met collega-bestuurders uit de zorg- en welzijnssector, werd ons één ding helder: aanpak van grote knelpunten in de zorg vraagt om gedurfde actie. Dit werd versterkt tijdens het bezoek van Aiko de Graaf, kwartiermaker van het Integraal Zorg Akkoord (IZA), aan sociaalwerkorganisatie ContourdeTwern in Tilburg. Daar vertelden onze sociaal werkers onverbloemd wat zij dagelijks tegenkomen. Op basis van deze ervaringen samen, ben ik tot tien cruciale bouwstenen gekomen die een succesvolle transformatie van het Nederlandse zorgland- schap dichterbij moeten brengen.

“Er wordt te veel gemedicaliseerd: zorg wordt ingezet voor problemen die geen medische aanpak vereisen.”

1 **Investeer in bestaanszekerheid als fundament voor gezondheid**

De grootste gezondheidswinst in Nederland gaat niet komen van revoluties of transformaties in de zorg, maar van bestaanszekerheid. Gebrek aan een afdoende, stabiele financiële basis drukt zwaar op het welbevinden, de zelfredzaamheid en het vermogen om gezonde keuzes te maken van honderdduizenden mensen. Bestaanszekerheid is als 'de riolering van de 21ste eeuw' en vormt de basis voor gezond opgroeien, gezond gedrag, gezonde huisvesting, de huisartsenzorg en een prettige oude dag.

2 **Medicaliseer minder**

Aanbod schept vraag, zeker ook in de wereld van zorg. Er wordt te veel gemedicaliseerd; zorg wordt ingezet voor problemen die geen medische aanpak vereisen. Te veel jeugdzorg wordt aangeboden voor gewone opvoeduitdagingen en te veel psychiatrische behandelingen voor knelpunten in het sociale verkeer. Zorg moet ondersteuning bieden waar het nodig is, maar is niet het antwoord op alles.

3 **Haal perverse prikkels uit het systeem.**

Financier niet op de eerste plaats de behandelingen, maar juist het delen van expertise en initiatieven die ervoor zorgen dat er minder behandeld hoeft te worden.

4 **Versterk de sociale basis**

Sociale netwerken en buurtinitiatieven zijn krachtige hulpmiddelen om het welzijn te versterken en de druk op zorg te verlichten. Toch worden ze vaak onderschat. Dus sluit aan op het leven van mensen en stimuleer ontmoeting, huiskamers in de wijk, informele netwerkjes en vrijwillige inzet van bewoners.

5 **Organiseer zorg op basis van vertrouwen.**

Vertrouwen kan een enorme impact hebben op de manier waarop we zorg organiseren. Dan kan de administratiedruk - en daarmee de kosten - fors omlaag. Vertrouw daarom op elkaars expertise: financiers, zorgverleners en professionals onder elkaar. Niemand lost de grote zorgvragen op door op een eilandje alleen de eigen expertise in te zetten. Bouw informele netwerken tussen eerstelijns zorg en sociaal werk. In verbinding met de woningcorporaties en de sociale dienst van de gemeente.

6 **Durf ongelijk te investeren**

In het huidige systeem ontvangen vooral mondige, vaak hoogopgeleide mensen de meeste zorg, tegemoetkomingen en subsidies. Keer dit om. De kloof tussen welgestelden en armen van 14 gezonde levensjaren en een levensverwachting die 7 jaar korter is voor de armen, zijn hét bewijs dat het systeem faalt. Investeer preventief in de minst draagkrachtige mensen, vooral in opvoeders en kinderen. In sterke dorpen zoals Austerlitz of Esbeek zorgen mensen voor elkaar dankzij een rijk sociaal kapitaal. Richt structurele investeringen juist op gebieden met laag sociaal kapitaal, waar bewoners van nature minder samenredzaam zijn. Zoals wijken met veel sociale huur, een hoge in- en uitstroom en een laag financieel draagvermogen. Het gaat er niet om dat mensen daar niet willen of kunnen, maar dat ze meer ondersteuning nodig hebben om te bloeien.

7 **Doe niks vóór mensen, zonder mensen**

Preventief investeren betekent niet simpelweg preventieve interventies 'uitstrooien' over mensen die wel iets anders aan hun hoofd hebben (zie bestaanszekerheid). Het vraagt om luisteren en aansluiten; écht willen begrijpen hoe het leven in elkaar zit aan de bestaanszekere kant van de samenleving. En vanuit die luisterende positie de tijd nemen, vertragen, relaties opbouwen. Dan pas kun je samen met mensen – die vaak heel goed weten wat zou helpen – tot zinvolle en duurzame oplossingen komen.

“De grootste gezondheidswinst in Nederland komt niet van revoluties of transformaties in de zorg, maar van bestaanszekerheid.”

8 Geef ruimte en steun aan initiatieven van onderop

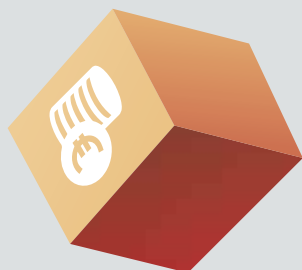
Als je echt luistert naar wat mensen beweegt, is de volgende stap hen te ondersteunen om zelf in actie te komen. Het lijkt misschien makkelijker succesvolle projecten van elders in het land te kopiëren, maar mensen willen graag zelf invloed hebben en eigenaarschap ervaren. Door hen te betrekken en hun ideeën en energie serieus te nemen, ontstaan oplossingen die écht passen bij hun situatie en behoeften. Dit lukt niet als ze aan de slag moeten met een plan van iemand anders. Tegelijkertijd kan er altijd geleerd worden van succesvolle aanpakken elders, zolang de kern blijft dat mensen zelf betrokken zijn bij het vormgeven van de oplossing.

9 Creëer een gelijkwaardig partnerschap tussen professionals in zorg en welzijn.

Gooi geen problemen of casuïstiek over de schutting, maar doe het samen. 'Wrap around care' is een oud en waardevol begrip dat ten onrechte is verdrongen door 'ketensamenwerking'. 'Wrap around care' moet weer de norm worden: zorg- en welzijnsprofessionals werken samen aan oplossingen en versterken elkaar, in plaats van problemen door te schuiven.

10 Bouw een partnerschap op buurt- of wijkniveau

Bouw samenwerkingsverbanden op kleine schaal, in buurten en wijken, langs de lijn van de informele netwerken. Als bestuurders elkaar treffen aan regiotafels, benut deze dan om, vanuit gedeeld begrip, visie en drive, de buurtnetwerken van professionals in zorg en welzijn de ruimte te geven. Ruimte om samen met buurtbewoners te doen wat helpt, dichtbij huis.

Integraal Zorg én Welzijn Akkoord

De uitbreiding van het IZA naar een IZWA (Integraal Zorg én Welzijn Akkoord) kan het zorgsysteem fundamenteel omkeren. Laten we niet blijven aanmodderen vanuit het bestaande model, want dat werkt aantoonbaar niet. Om een succesvolle transformatie van het zorglandschap te realiseren, moeten we deze tien cruciale bouwstenen serieus nemen en samen aan de slag gaan. Ik heb er alvast veel zin in!

“Aanpak van grote knelpunten in de zorg vraagt om gedurfde actie.”

